

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
29 novembre st. v.
11 decembre st. n.

Ese in fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 48.

ANUL XXVIII.
1892.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.
Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

După resbel.

Deste sat s'a lăsat de mult un zăbranic des, prin care abiă se mai zăresc, ca niște punctulețe, căsuțele albe de pe muchea dealului.

E frumoasă pădurea din stânga, și riul din vale e limpede. Cerul in partea locului mai totdeauna e senin; inse toate acestea sânt nimicuri: Zamfira e mai albă decât căsuțele de pe muchea dealului, mai frumoasă chiar și decât pădurea. Cugetul ei e mai limpede decât riul din vale și ochii ei sânt mai albaștri decât seninul cerului.

Dar la ce folos aceste toate, decât ființa ce-i eră mai scumpă pe lume, nu mai există pentru ea?

Scrisórea ce-i căduse din mână o înștiință că scumpul ei logodnic, dus in resbel, murise.

Ce se va face ea acum singură, căci nu mai avea pe nimeni in această lume: părinții îi murise de mult, rămăsese orfană, îl întâlne pe densus, se iubiră!

Dar amorul le fu descurtă durată, căci patria își chemă pe adevărații viteji la datorie! Plecă și el, promițendu-i că n'are s'o uite, că se va gândi meru la ea și că in curând are să se întorcă pentru a fi cu totul al ei. Îl condusesse chiar până la marginea satului, îl îmbrățișă mult și se uită cu lacrimi după densus până ce-l perdū de tot din vedere. Și acum, când speră mai mult ca ori când să-l revadă, iată că vine o înștiințare că el murise.

— Să fie óre adevărat, că a murit? își dicea ea. Nu! nu cred și nu se póte. Îl iubise prea mult pentru

ca Ddeu să fie fără milă a-l luá tocmai când erau așa de fericiți!

«Făceam noi óre reu cuiva că ne iubiam? Cine are a se plânge de amorul nostru?...»

«Vail și ne-am cunoscut așa de puțin!

«Ochii lui spuneau așa de multe! Eram atât de fericiți! și viața ni se părea așa de dulce, încât nici odată nu ne gândiam decât la viitor care-l vedeam așa de frumos, fără nici-un nor... și tocmai acum să-mi vie acesta fatală șcire?... A nu, e peste putință! Acela care-mi scrie rându-

rile acestea póte că se înșelă; póte că nu șcie nici el sigur: lo fi asemănând cu altul! Nu se póte.

Și iar citi scrisórea.

— Dar decât ar fi adevărat? Decă el ar fi murit și acum nu mai e decât un cadavru rece?... Decă... in acel moment își puse mâna pe inimă incercând să-și inăbușe suspinele care o inecau.

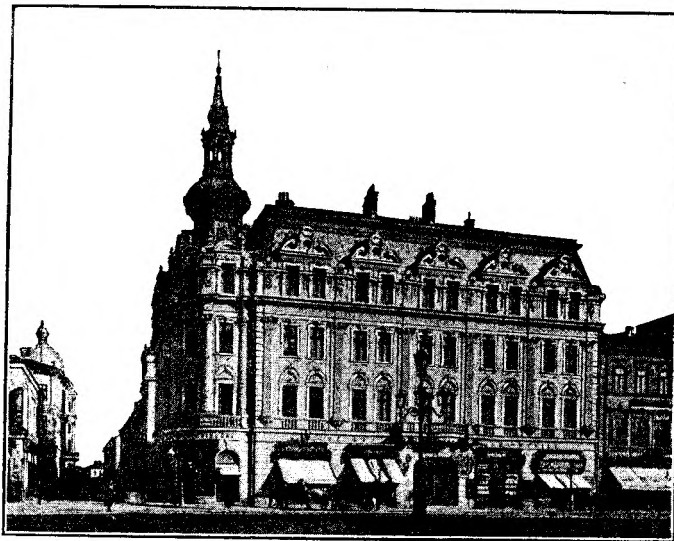
Privirea i se rătăciă și o palóre mortală i cuprinsese fața.

Lăsă mânilé in jos și capul cu descuragiare pe pept.

O amintire fericită îi cuprinse totă ființa d'odată: Se

vedea in momentul când el ședea la genuchii ei, i se uită cu drag in ochi și-i sărută cu foc mânilé ce și le lăsase pradă buzelor lui ardetóre. Pomii erau inverdiți, pasările cântau cu drag in crângul din margine, riul șerpuiá lin pe sub sălciiile cu ramurile plecate spre densus, ce păreau că ar vré să-l cuprindă cu brațele lor verđi.

Un cer senin de primă-veră își oglindia albaștrimea in cutele crețe ale apei, iar sórele, in înălțimele

HOTEL CONTINENTAL IN BUCURESCI.

Despărțire.

Ne-am despărțit cu hotărire,
Am suspinat și eu și ea,
Ne-am ținut cu ochii plini de lacrimi:
«Adio... Nu ne-om mai vedé!»

Am mers trei pași și vre-o doi încă,
Simțiam un dor fără sfârșit,
Și împreună ca prin farmec,
In loc de-odată ne-am oprit...

Ne-am mai privit cu duioșie...
Și ea a plâns și eu am plâns;
Ne-am reîntors unul spre altul
Și mâinile iar ni le-am strâns...

Mi-a apărut atât de mândră,
Precum o cunoscai întei...
Eram zdrobit de despărțire
Când îmi șopti: «Te iert... remâi!..»

ILIE IGHEL.

Paul Forestier.

Comedie în 4 acte și în versuri, de *Emile Augier*.

(Fine.)

Scena IX.

ANGELA, LEEA.

LEEА (care a vădut pe Mihail ieșind și închidând ușa.)
Cum? me chemă și când intru, dânsul iese?

ANGELA (face un pas spre Leea c'un aier amenințător, apoi isbucnește în plâns.)

Te iubiam din suflet, Leea!..

LEEА.

Ce 'nțeles acésta are?
Ce se 'ntemplă-ací, draguță, spune-mi, spune-mi tot ce e;
Strigătul inimei mele me va apără d'ori ce.

ANGELA.

Fugi cu Paul!..

LEEА (cu vioiciune.)

O! dar asta e curată defăimare!

ANGELA.

El n'ascunde...

LEEА.

Nu se póte, séu de minte, sânt eu care

Să desmint...

ANGELA (arătând geamantanul.)

Dar poți desminte pregătiri ce veți colea?

LEEА.

Me urmă!.. Și tu, când totul pe aci me 'nvinuía,
N'ai știut aflá în contra-mi altă plângere mai mare
Decât a prieteniei tale sfinte invocare!
Dar cât de degrabă dânsa fruntea mea ar fi lovit
Dacă, din nenorocire, cătră tine-aș fi greșit.
Cât îți mulțămesc o! dómne, c'am putut păstrá curată
In acest scandal, o mână, ca să ți-o întind îndată.

Lasă, poți s'o strîngi; eu, dragă, datoría mi-am făcut.
De me urmăriá, ȃu nu știu ce speranțe-o fi avut,
Și nu înțeleg pe urmă, că respuns odată dându-i,
Inima-i tot să nu lase nebunía ei la rându-i...
Nu te teme de nimica, cel puțin din partea mea,
Și 'n a mea credință pune-ți pe a ta ori cât vei vrea..

ANGELA (privind-o ținută.)

Da, Leea, te cred... A crede dulce-mi e așa de tare,
Că n'avuși nici un amestec în acésta întemplantare...
Ar fi fost înc'o durere în durerea-mi, d'a avé
Să te-acus pe tine tocmai de nenorocirea mea!..
Jumătate suferința mi-ai făcut-o alinată!

LEEА.

Scumpă, nobilă copilă... iat' atunci a mea răsplată...

ANGELA.

Dici răsplată? A ce inse? Care sacrificiu cređi tu?..
A! pricep... sërmană Leea, îl iubești!..

LEEА.

Pe dânsul... nul

Te iubesc pe tine numai...

ANGELA (c'un zimbet trist.)

Înteleg, îți spun, tot ce e
Și vęd clar în tot ce astăzi mi se 'ntemplă, dragă Lee...
Iară povestirea noastră, a acestor trei, — acum
Îmi apare-așá de clară, că pot a ți-o spune...

LEEА (turburată.)

Cum?

ANGELA.

Constrînsă de datorie să-ți veđi inima 'nfrénată
De primejdie, prin fugă te-ai indepártat îndată...
El, ne mai avénd speranță, amoru-și cređu sfârșit...
Tatăl seu la 'nsurătore l-îndemnă necontentit:
Intr'o ȃi, solemn cu mine a lui sórtá dar legându-și,
Nu m'a înșelat pe mine: s'a 'nșelat pe sine ȃnsuș!
Singurá fatalitatea trebuie-acusată-ací.
O! ce bine-i ca pe nimeni să n'ai a disprețui!
— Cât de mult aveți voi dreptul să me blástemați pe mine:

Décá n'aș fi fost la mijloc, — nu vęd eu destul de bine,
Liberá cum ești acum, nu v'ați fi luat voi doi?
Eu sânt de prisos, eu numai... Pentru ce sânt între voi?
Dragă Lee-améndurora umilit ve cer iertare!..
Fericirea mea pierdută, ah! de ce nu e în stare
S'o rescumpere pe-a vóstrá? Décá aș murí, așá-i
Că ați fi în fericire reuniți? Iar mie 'ncai
Mi-ar fi relele sfârșite... (siese mai mult)

A! ce voluptate 'n sine

D'a murí așá... Cum dânsii și-ar mai amintí de mine,
Mórta lor draguță... Veșnic cum ar mai vorbi de ea
Și și-ar ȃice: «Biéta fatá, ce e dreptul, ne iubiá!»

LEEА (mișcată până la lacrimi.)

Cum să nu se simtá omul o zádarnică făptură,
Când vede divinul sânge care viu din rană-ți curá!
Cine te-ar puté cunoșce făr' a nu te admirá?
Uite, îți uresc bărbatul, căci nu șcie-a te-adorá!..
Dar o să-și revie, lasă...

ANGELA.

Nici odatá!

LEEА.

Îți jur, dragă...

Între noi voiu pune astfel de hotar, ca 'n vieța 'ntrégá
Pururea să-i fu urită!..

ANGELA.

Care?

LEEА.

E secretul meu?

ANGELA.

Chiar de te-ar urî, cređi ore că voi fi iubită eu
Mai mult ca acum? O! Leeа, nu luptă; sînt codam-
nată...

LEEА.

Nu! te voi scăpă cu totul, dulce, blândă resemnată!
Inima-mi chiar de-aș sdrobi-o spre-a rescumpără pe-a ta!
Să ne 'mbrățișăm, copilă...

ANGELA (*aruncându-i-se 'n brațe.*)

Să ne 'mbrățișăm...

LEEА.

Iată-me 'ntărită, adio! (*Iese după ce o sărută iară.*)

Scena X.

ANGELA (*singură.*)

(*Își imbracă repede pardessiul, își pune pălăria, luându-le
de pe un fotoliu unde le pusese la venirea ei; alergică la
măsuța din dreapta, scrie, repede câteva rënduri, închide
scrisoarea și o pune în stînga pe geamantanul lui Paul,
fôrte în vedă; — apoi trimițînd o lungă și duiosă sa-
lutare atelierului — dice:*)

Adio, locaș scump mie!..

Scena XII.

ANGELA, MIHAIL (*intră prin fund*)

MIHAIL.

Singură. — Cum? singurică ieși la oră-așă târđie?

ANGELA (*incurcată.*)

Leeа m'așteptă la scară...

MIHAIL (*zărînd scrisoarea.*)Un bilet din partea ta? (*pr-
vind la el.*)

Pentru Paul? — Tu pleci dară! Casa vrei a ne lăsă!

(ANGELA *incurcată.*)

Nu... dar veđi...

MIHAIL.

Ce turburare!.. (*Sună.*) Taina care-a
fi aflată...(*Lui Firmin care se ivește.*)Să poștești pe domnul Paul pân' aci... (*Firmin vré să iésă.*)ANGELA (*lui Firmin.*)Stăi... (*Cătră Mi-
hail.*)

Ce faci tată?

MIHAIL (*Face semn lui Firmin, și acesta iese; — cătră
Angelina.*)Ale lui scrisori n'am dreptul să deschid... Așă-i, ori nu?
Asta, trebuie să spuie unde pleci acuma tu...ANGELA (*fôrte mișcată, rugându-se tânguios.*)

O! in numele iubirei mele, dă-mi biletul...

MIHAIL.

Dragă,

Este scris, l'a sa adresă cată dar direct să mērgă...
Simt, că taina sôrtei tale de aci o vom află...

Scena XII.

MIHAIL, ANGELA, PAUL.

PAUL (*intrând trist.*)

M'ați chemat...

MIHAIL.

Nevésta-ți, uite, se gătește a plecă...
Unde, unde la acésta oră, nu ne spune; inse iată
Ce-ți lasă: biletul ăsta... Paul, să-l cetim îndată...

PAUL (*luând biletul, desface și cetește.*)

«Paul, ie, te rog, pe Leeа... E supremul dor al meu
«Și condiția iertării ce-ți dau...» (*Remâne cu capul ple-
cat, zdrobit.*)

MIHAIL.

Mare Dumneđu!

ANGELA.

Pentru mine fericire nu mai e cât voi fi vie...
Nu sînt piedică iubirii a doue făpturi dragi mie?
Cerule mi-ar fi dat iertare: căci prin mórtea ce mi-o dam,
Nu a mea nenorocire, ci pe-a lor atunci scurtam!
(*Paul cade în genuchi cu spinarea incovoiată, cu capul
plecat.*)

MIHAIL (*arătându-i-l.*)

Uită-te, d'acum e-al nostru, pot cu siguranță spune...
Cerulei ceream în gîndu-mi ca să facă o minune:
Iat-o: orbul vede, ochii și-au primit lumina lor...

(*Resturnând capul lui Paul pe spate.*)

Uită-te curgînd dintr'ênșii remușcare și amor!

ANGELA (*mișcată.*)

Milă numai...

MIHAIL.

Nu, Angelo, nu; iubirea lui e mare,
Iar acest șiroiu de lacrimi e un nou botez, prin care
Sufletu-i, de-o trecătore pētă de noroiu, mîngit,
De acum va fi cu totul, pe vecie curățit!
Lasă! viitoru-i sigur! Te increde sincer mie:
Sfânta a dat jos de-acuma idolul pentru vecie!
Îți respund de el, copilă, e scăpat deseveșit,
Iar domnia ta incepe spre-a nu mai avé sfērșit!

ANGELA.

Pentru ce să me iubéscă, decă n'avu pentru mine
Nici odat' amor?..

MIHAIL.

Remăie o enigmă pentru tine...
Nu te îngrijă. Ȋ-ți numai că bărbatul teu a dat
De o bôlă grea, de care e cu totul vindecăt...
Că surprinderea din urmă omul cel bētrân o face
Și că din acéstă crisă un om mai renaște 'n pace...

PAUL.

Cea dintei pedépsă care mi-a atras greșéla mea,
Este d'a nu fi demn încă cređemînt să mi se dea.
Dar de e vr'o incercare ce 'ntr'atata espieză,
C'ar puté 'ntr'o Ȋ Angela și să uite, și să cređă, —
Cu cât ea va fi mai aspră, cu-atât voi a o primî,
Căci spre-a-mi dobândî iertarea am nevoie-a pătîmî!..

ANGELA.

Pătîmî destul eu, Paul! (*Îi intinde mîna.*)

Piciorul de gâscă.

PAUL (*i se aruncă in genuchi și-i sărută mâinile pe rând.*)

Ce comori de indurare

Aveai dară tu, in suflet, soțã demnã de-adorare!..

MIHAIL (*privind induioșat la ei.*)

Pentru 'ntëia orã, — acuma cu-adevër sînteți uniți...
Bine-cuvëntarea-mi este sã fiți vecinic fericiți.

(Cortina.)

RADULESCU-NIGER.

Bibliografie.

Biharvármegye oldhjai s a vallás-uno. Irta Bunyitay Vincze, a Magyar tud. Akademia levelező tagja. Budapest 1892. (Românii din comitatul Bihorului și uniunea religioasă de Vincențiu Bunyitay, membru corespondent al Academiei științifice maghiare. Budapesta 1892.)

(Urmare și fine.)

Gin anul 1776 aflăm deja indicii, că realizarea propusului Mariei Teresia, relativ la episcopatul greco-catolic de la Oradea-mare, nu mai avea să întârzie mult. Moise Dragoși după o conferință avută cu episcopul greco-catolic din Transilvania Gregoriu Maior la Șimleu, se duce la Viena, de unde în 8 octombrie scrie acelui episcop, rugându-l să-i deie ajutor la redicarea episcopatului.

Gregoriu Maior, copleșit de afaceri, răspunde numai în 10 decembrie acelaș an într-o epistolă adresată lui Dragoși la Viena. În aceea resumă cererile lui Dragoși din 8 octombrie în ăst mod în limba latină: «Cu-prinsul acelei epistole erã, ca cu tinerii nostri, cari vin la Viena pentru clericã, sã vinã unul și pentru diecesa vöstrã; 2, sã-ți sucurem, in ori-ce mod posibil dela noi, la redicarea vicariatului dela Timișoara, precum și a episcopatului orãdan, cel ce acuma e lipsit de bărbați; peste acësta pentru formarea consistoriului ceri pe fratele Iacob Aron in înțelesul conferinței nöstre din Șimleu; in fine sã se cerce și sã se trimitã de aici la Oradea patru tineri pentru fundațiunea de acolo.»

La aceste puncte răspunde Maior: 1, cã dintre clericii sei din Viena a destinat pentru diecesa Orãzii pe tinerul Halmágyi; 2, cã s'a resoltit și a scris lui Nicfor Aron, sã remãnã in locul unde e, decã-i place, iar decã nu, se va ingrigi de altul in locu-i; despre alți doi misionari se va cugetã la timp potrivit, acuma d'abiã are pe cine sã trimitã; 3, lui Iacob Aron i-a descoperit dorința lui Dragoși; prebunul pãrinte s'a convoit bucuros la tóte, dar numai așã-l dimite la Oradea, ca sã-l pótã rechiamã la stațiunea de astãdi, cãci in tot momentul e fórte necesar aici; 4, pentru fundațiunea dela Oradea a indreptat tineri, cãți a putut intre timp, crede cã au și mers unii, vor mai merge, decã se vor aflã undeva și se vor resolti la aceea. — Iacã caiea naturalã, pe care au venit ardeleni in diecesã.

Mai incolo amintëșce un cas caracteristic, cã a venit la dënsul, indatã dupã plecarea lui Dragoși la Viena, un cleric rutën cu dimisiune dela vicariul general latin Fãji spre a primi ordurile sacre, dar neavënd nici un semn dela Dragoși sêu dela locțiitorii acestuia din Oradea, a trebuit sã se depãrteze fãrã rezultat. Maior e de pãrere, cã decumva acel cleric s'ar ordinã undeva fãrã consensul prelatului seu, sã nu se primëscã nici odiniorã. In fine scrie, cã a auđit cu bucurie, cumcã pentru dotațiunea noului episcopat ar veni bunul dela Beinș, din ce-și face mari speranțe pentru viitor; dënsul

incã nu póte merge la Viena, pentru cã e fórte ocupat cu conversiunea poporului, carele alërgã la el in mare numer; acuma 40 de preoți din pãrțile Kalataszeg il chiamã cu intețire sã mërgã acolo fãrã intãrziare.

Din acëstã epistolã aflãm, cã Dragoși erã in Viena, precãnd s'a subșternut instanța din 30 oct. 1776 memoratã mai sus și alta din 30 nov.; deci nu se póte crede, cã acësta din urmã se va fi subșternut dintr'un consistoriu vicarial, cum are Ardelean (II p. 42, conf. și 113), cãci in consistoriul vicarial nu Dragoși, ci vicariul general latin erã stãpãn.

Dupã Nilles (Symolae p. 647) bula canonisãrei episcopatului greco-catolic orãdan a emanat in 23 iunie 1777, iarã a preconisãrei primului episcop diecesan Moise Dragoși cu o sëptëmãnã mai târđiu: in 1-a iulie.

Planul Mariei Teresia de a estinde diecesa orãdanã și peste comitatul Satmarului și al Sabolciului s'a resuscitat in primul pãtrar al seculului, ce espirã; in care privințã inse greșeșce Ardelean, când dice (I p. 10), cã Samuil Vulcan «neavënd unde și încãtro sã-și estindã activitatea sa intru regularea parohiilor... ceru dela guvern incorporarea a 72 de parohii romãnești din diecesa Muncaciului;» dar și mai greșitã e pãrerea riscatã mai anii trecuți intr'o polemie jurnalisticã, care sunã a imputare, ca și când numitul episcop ar purtã vina, cã nu s'au tras la diecesa sa și parohiile de dincolo de Someș din comitatul Satmarului.

Pentru restabilirea adevërilor in acest obiect, vin a spune in lineamente principale istoricul acelei incorporãri, din carele se va vedë, cã Samuil Vulcan nici n'a cerut acele 72 de parohii, nici nu meritã vr'o imputare, cã parohiile de peste Someș din Satmar au remas atunci tot sub episcopul dela Muncaci; ci din contrã dënsul a avut inaintea ochilor un scop cu mult mai sublin, carele s'a realizat d'abiã in anul 1854, cu inființarea episcopatului dela Gherla.

Dupã mórtea episcopului Bacsinszki, regele apostolic, recunoscënd necesitatea dismembrãrei diecesei Muncaciului din cauza vastei estensii și a numerului celui mare de popor greco-catolic cu limbã deosebitã (ob ingentem ejus per 13 Comitatus estensionem, magnumque diversi labii populi greco-catholici... numerum) a dorit sã se reguleze de nou episcopatele greco-catolice, de aceea consiliul locotenențial prin intimatul dto 27 mart. 1810 nr. 4935, a cerut opiniunea celor competenți, deci și alui Samuil Vulcan.

Episcopul nostru, in reprezentațiunea sa dto 30 iulie 1810, respundënd la tóte intrebãrile din intimat, propune cu argumente ponderöse, ca diecsa Muncaciului sã se desfacã in trei episcopate, și adecã pe lângã episcopatul vechiu sã se inființeze incã unul la Eperieș pentru Ruteni, și altul la Baia-mare pentru Romãni (alterum dein Episcopatum pro Valachis erigi poste cense-rem Nagy-Bányae), iar la diecesa Orãzii sã nu se adaugã nici un comitat din a Muncaciului. Pentru noul episcopat dela Baia-mare ar veni comitatele Satmar și Maramureș cu 155 parohii pur romãne; ba se sperëzã consensul episcopului dela Fãgãraș, ca sã se pótã adauge la noul episcopat și districtul Chiorului, precum și comitatele Solnocul de mijloc și Crasna. In acest înțeles a și dat instrucțiune deputãrilor sei la comisiunea eclesiasticã convocatã la Buda pe 27 iunie 1811: canonicilor Iosif Szilágyi și Simeon Bran, delegãnd deodatã pe Petru Maior, sã suplinëscã pe unul sêu pe altul dintre deputãți in cas de morb.

Argumentele propunerii lui Vulcan sânt intre altele: ênsași impërãtësa Maria Teresia a intenționat a

provedé pe Românii din acele părți cu administrațiune spirituală mai bună, de cum au, și a le procurá mai mare cultură, drept ce a voit să le dea păstor suprem de limba lor, ce de sigur merită națiunea română pentru serviciile credincioase, care le-a prestat și le prestéză în pace și în resbel (sago togaque); clerul și le prestéză român satmărén în anul 1790 a recurs la dietă, ca să se despărtescă de Muncaci și în an. 1802 și-a repetit rugarea în formă de gravamine tot la dietă, să li se deie episcop de némul lor, ca să pótă ajunge la cultura intenționată de Majestate și dorită de dênșii.

Capitulul dela Muncaci a propus asemenea trei episcopate: 1, al Maramureșului cu comitatele Maramureș, Satmar și din Ugocea 16 parochii, la oaltă 110 parochii rutene și 130 române, iară din comitatul Satmarului să trecă la Orade 11 parochii rutene și 27 române; 2, al Muncaciului cu 257 parochii rutene și 5 mestecate; 3, al Eperieșului cu 194 parochii rutene (tabelă scósă din proiectul acelu capitol dto 20 iulie 1810.)

Comisiunea eclesiastică, sub presidiul arhiepiscopului dela Agria, fiind referent Iosif Vurum, în anul 1811, a propus doue episcopate: al Muncaciului și al Eperieșului, iară ca la 170 de parochii române din comitatele Maramureș și Satmar să se încorporeze la diecesa Orăđii. Despre această propunere scrie S. Vulcan cătră consiliarul conferințelor de stat abatele Martin Lorenz, rugându-l să înduplece pe Majestatea Sa, ca pentru cele 170 de parochii române din comitatele Satmar și Maramureș să înființeze episcopat séu în Satmar séu în Baia-mare, precum a suplicat dênșul în anul 1811, fiind în Viena. În 10 iulie 1814 S. Vulcan iarăș suplică la Majestate, ca pentru cele ca la 111,000 de suflete din 170 de sate române propuse a se încorporă la diecesa Orăđii, să se indure a redică mai bine un episcopat nou la Baia-mare séu la Satmar.

Așá dară episcopul nostru, carele pe acelaș timp se luptase pentru emanciparea Românilor de sub ierarhia sêrbescă, s'a nevoit în tot modul să elibereze pe Români și de sub ierarhia ruténă, ce a succes în ambele respecte numai în a doua jumătate a secolului.

Regele n'a incuviințat opiniunea episcopului nostru, dar nici a comisiunei eclesiastice în estensiunea de mai nainte, ci în 24 octombrie 1815 a decretat a se înființă un episcopat nou la Eperieș și a se adnească la diecesa Orăđii 72 de parochii din a Muncaciului, adecă protopopiatele: Erdőszáda, Erdőd, Bükkalya, Károly și Nyir, precum și 6 parochii din protopopiatul Satmarului (rescrisul primatului cătră Vulcan 18 decembrie 1821 nr. 1898).

S. Vulcan în responsul seu cătră primate dto 11 ianuarie 1822 scrie, că după ce Majestatea Sa prin rezoluțiunea intimată sub 6 februarie 1816 nr. 3518 a decretat divisiunea episcopatului dela Muncaci în modul indicat în rescrisul primațial, și după ce dênșul a căđut cu opiniunea sa, relativă la redicarea unui nou episcopat la Baia-mare pentru parochiile românci din diecesa Muncaciului, pe lângă omagială supunere s'a molcomit cu înalta rezoluțiune (posteaquam taliter opinione de novo pro Valachicis diaecesis Munkaciensis parochiis erigendo excidisset benignae resolutioni regiae homagiali submissione adquevi) și numai aceea una s'a rugat de Majestate în 16 aprilie 1816, ca să concedă permutarea districtului dela Nyir pur rutén cu altul românesc, în specie cu cel dela Nagy-Felső-Bánya. La recursul din urmă s'a intimat sub 6 august 1816 nr. 22,739, ca după ce conspectele fiitórelor diecese s'au subșternut deja

Ponteficelui, afacerea să remână suspinsă, iară după dismembrarea efectivă, episcopul Vulcan cu cel dela Muncaci vor puté face permutarea necesară a districtelor séu a parochiilor cu consensul pré inalt.

Causa, că divisiunea diecesei Muncaciului aprobată de rege în anul 1815 s'a trăgănat așá de mult, încât episcopul Vulcan numai în 11 ianuarie 1822 și-a dat consensul la primirea celor 72 de parochii, după un formular dat în adins de primate, a fost între altele, că cei dela Muncaci au recurs la Pontefice pentru ca districtul Nyirului cu 9 parochii și cea ruténă din Carei să remână tot la dênșii. Prin această s'au provocat pertractări diplomatice între Roma și Viena și cauza s'a complanat numai prin pășirea energică a primatului față de episcopul dela Muncaci. Ar duce prea departe, decât m'aș dimité la amênunțele întrevinite în acest obiect, de aceea amintesc numai unul dintre argumentele Muncacianilor, că adecă parochiile de sub întrebare fiind de limbă rutenă, doresc a înțelege glasul păstorului seu (ex eo, quod omnes ruthenici labii essent, vocemque pastoris sui intelligere anhelarent) cum se exprimă episcopul Pocsy într'o epistolă din 19 oct. 1818. Aci eră vorba numai de 10 parochii, precând ale Românilor de 400 ori atâtea furé oséndite a nu înțelege pe păstor, ci a geme și mai departe sub episcopii ruteni!

Cu acestea încheiu reflesiunile. care le-am adus pentru dilucidarea istoriei Românilor din Bihor mai ales cu privire la afacerile religioase și observ, că în cas de sprigin nu me voi subtrage dela sistematisarea și amplificarea acelora prin exploatarea mai estinsă a documentelor într'o edițiune separată.

TEODOR ROSIU

emerit profesor gimnasial.

Proverbe.

- Cuvântul unui galantuom valoréză cât un inscris. (Italian.)
- Tot ce dai, câștigi. (Turcesc.)
- Răbdarea unei înimi este în proporțiune cu mărirea sa. (Arab.)
- Numai pe trepte te poți urcă în susul scării. (Turcesc.)
- Dreptul care se întemeiéză pe putere nu e trainic. (German.)
- Nimic nu e mai ușor decât să promiți. (Rusesc.)
- Cea mai bună știință este aceea, care face buni pe ómeni. (Suedez.)
- Cine ascultă la uși, aude și ceea ce nu-i place. (Francez.)
- Calul comunei este în totđ'auna cel mai reu hrănit. (Englez.)
- Cine alérgă după doi iepuri, nu prinde nici unul. (Român.)
- Omul e leneș, dar gura nici odată. (Danez.)

Ficiorul Spatarului.

Aprópe de-un drum mare și pietruit, erá un iaz lat și adânc; și veniau de se scáldau toți sátenii de prin pregiur și se ușurau de cáldura și arșița verei.

Și iaca într'o ți că vine la iaz să se scalde Stănică, ficiorul lui Gavril Spatariu din sat; că Gavril erá meșter mare de făcut spate la resboie de țesut și tótá lumea nu-i mai ți cea pe altă poreclă decât Gavril Spatariu. Și nu erá nimene la iaz decât numai Stănică.

Se vēră el in iaz, se scaldă cât se scaldă; când deodată aude la celalalt capăt al iazului niște pocnete de bici și chiuituri de surugii și tropote și clopote, de te asurđiá. Dă să se arunce inot voiniceșce spre partea ceea, — și când zăreșce mai bine ce-i, incede a-ș prăpădi cumpétul, și a nu mai puté inotá tocmai unde erá mai adânc.

Erá tocmai zădranul lui Vodă, care trecea cu mulți boeri și ofițeri mari să se ducă in alte orașe.

Atunci Stănică incede a chiui și strigá cât îi luá gura:

— Săriți, că me inec! Săriți, că me inec!

Vodă aude ștrigátul, și intrébă că cine o fi strigând așa că se inecá.

— Cine să fie, îi respunde un ofițer, — ia vr'un mojic s'o fi inecând.

— Dēcá-i așa, mergeți inainte!

Da Stanică vedénd că nu-i dá nime ajutor, incepú a strigá:

— Săriți, că se inecá ficiorul Spatarului! Săriți, că se inecá ficiorul Spatarului!

Voda auđi iar, și iar intrébă pe ofițer:

— Da acú, par că trigá altă ceva? ia auđi ce strigá?

— Acú strigá că se inecá ficiorul Spatarului, Măria Ta!

— Cum se póte! Ș-apoi tocmai asta-i moșia Spatarului meu! Degrabă să sárim cu toții, să-l scápám!

Și strigá la surugii și opreșce caii, și se scobórá cu toții, și-și lapedá vodă straele, și ofițerii și boerii cu toții tij, și se arunc cu toții in apă și inot până ce ajung la Stanică, care incepuse acú a inghiți la apă fără de sete.

Și cu nevoie mare îl scot pe Stanică la mal, și-l ingrigesc și-l invélesc in strae de ale lor de-l usucá și aduc la cunoșcintă.

*

Când Stanică își vine mai bine in fire, incede vodă a-l intrébá:

— Ei, da ce mai face tátuca matale? mamuca matale? Cum de-ai venit singur să te scaldí la iaz?

— Apoi să veđi dumneata, îi respunde Stanică: tátuca s'o dus la iarmaroc să vëndá o scrófá cu opt purcei, mamuca s'o dus la prásit pápușoi, și eu am lăsat cei ți ce porci ce ne-o mai remas să pascá colo după deal și am tras o fugá până la iaz să me mai recoresc.

— Cum? da nu ești ficiorul Spatarului?

— Ba-s ficiorul lui Gavril Spatariu — care face cele mai bune spate de resboie din tot satul.

Când vedú voda cu cine are a face, cární din nas

reu, ți se ofițerilor să desbrace iute pe mojic de straele cu care-l invélise, și se suí in zadvanu lui, și porní inainte pufnind și mormáind.

Iar Stanică privind in urma cálețorilor se mirá grozav de strălúcirea straelor lor ș-a surugiilor și ți cea așa:

— Mě! că mulți și mândri nánași am mai avut și eu in țiua de ađi... numai că nu mi-o dat nici unul macar un testemel séu un pițácel, calicii dracului!

N. A. BOGDAN.

O păcălitură.

Țarul Petru-cel-mare avea la curtea sa un pictor italian fórté talentat. Intr'o ți inse supérându-se pe el, l'a dat afară dela curte.

— Majestate — ți se pictorul — inainte de a me duce, voesc să-ți mai fac un tablou minunat.

— Bine, respunde țarul; fă-l și o să ți-l plătesc.

Italianul făcú un tablou mare reprezentând o muscă, un căne, o viță de vie și un usturoi.

Țarului i-a plăcut fórté mult tabloul și i-a dat pictorului pentru el 5000 de ruble.

Pictorul ia banii, își ia adio dela țar și dela curteni și se întórce in Italia.

Petru-cel-mare aduce in locul lui un alt pictor, tot italian.

Acesta se uitá la ultimul tablou al colegului seu și remâne incremenit; apoi incepú să riđá cu hohot. Țarul îl intrébá de ce ride?

— Îți spui, Majestate, dar să nu te superi...

— Nu me supér, dar spune repede — ți se nerăbdător Petru.

— Tabloul ásta e o ofensá curată: La muscă, italianii îi ți «mosca», la viță de vie «vita», la căne «cane» și la usturoi «allia.» Aceste cuvinte cetite repede unul după altul insemnézá «Moscavita canallia» adecá muscal miserabil.

Petru-cel-mare a inghițit hapul și mai târđiu a ris și el de acéstá păcălitură ingenioasă.

Ilustrațiunile noastre.

Hotel Continental in București.

In cei din urmă douézeci de ani, capitala României a făcut un progres fórté repede; s'ar puté dice, că s'a edificat aprópe cu totul de nou. S'a regulat Dimbovița, s'a creat bulevardul, s'au ridicat o mulțime de construcțiuni publice și particulare, incát aspectul general s'a schimbat cu totul.

Printre edificiile noue, hotelurile ocupá un loc de frunte. Ilustrațiunea din fruntea acestui numer înfățișezá tocmai un astfel de hotel, pe cel mai frumos și mai elegant.

Hotel Continental este situat pe piața Teatrului Național, vis-à-vis de acesta și in colțul stradei Regale. Cu frumusețea sa arhitectonică și arangiamntul cu luc, este un ce vrednic de vedú. E proprietatea banchierilor frații Elias din București.

Piciorul de gâscă.

Bietul soldat, ce mai ți le grele ar duce densus, dēcá n'ar fi câte o bucătărăsá căreia i se face milă de

el. Dar aşá mai póte răbdá fómea şi nici cá-i pasá de díua de máne, cáci buna lui prietená totdeuna-i pune la o parte cáte o bucátură bună.

Dar odatá a páţit-o şi el. Tocmai ţinea zadia, ca bucátáreşa să arunce 'n ea din feréstá etagiului un picior de gáscá friptá, când iatá apare dómna şi záreşce tot. Ea se opreşce 'n pórtá şi priveşce. Ce va fi urmat apoi in bucátárie, ve puteţi inchipuí.

LITERATURĂ ŞI ARTE.

Portretul lui Alecsandri in Academie. Cei ce au vizitat castelul Peleş, au putut să vedă acolo într'un salon atârnat pe părete portretul mult regretatului nostru poet Vasile Alecsandri, făcut in oleiu de un artist străin şi fórté bine reuşit. Murind poetul, regele a dárúit portretul acesta Academiei Române, care l'a si atârnat in sala şedinţelor, deasupra fotoliului presidenţial, deosebit de ale celorlalţi membri repositaţi.

Academia Română in şedinţa sa săptămânală din urmă a primit nişte daruri preţioşe. Dela Timişóra i s'a trimis portretul fabulistului Cichindeal din anul 1815. Dl D. Sturdza a comunicat Academiei descoperirea unui portret întreg al lui Mihaiu Vitézul aflat într'un tablou al pictorului Franck senior din galeria imperială dela Viena. Dl Erbiceanu a dárúit Academiei tóte manuscrisurile archiereului Scriban.

Ediţiunea nouă a sântei Scripturi. Conciliul provincial ţinut la Blaş in 1872 a decis să se pregătescă o ediţiune nouă a sântei Scripturi in limba română şi ediţiunea acéstá să se tipărescă cu litere latine. Dl dr. Victor Szmigelski, profesor de studiul sântei Scripturi in seminarul din Blaş, creşându-se dator a eseguí acéstá decisiune, a şi început a pregăti ediţiunea cea nouă; publicarea se va face mai mulţi ani, cáci tecstul are să fie însoţit in ediţiunea acéstá de esplícári in forma aceea, in care a apărut in ediţiunea italiană a lui Martini şi in cea germană a lui Allioli. Spre a uşorá publicaţiunea, întreprinderea va apără in broşuri de cáte 15 cóle, cu preţul de 1 fl. şi tot la jumétate de an. Inceputul se va face numai după ce publicaţiunea va fi asigurată prin abonamente.

O mie şi una de nuvele e titlul unei publicaţii care va apără in broşuri, cu incepere dela 1 decembre (st. v.) la Bucureşci in tipografia díarului «Lupta.» Acéstá colecţie va cuprinde numai nuvele cu totul noue de ale principalilor autori francezi, germani, ruşi, americani etc., din tóte scólele şi direcţiunile literare, esceptând numai literatura imorală. Broşurile, pe rénd cum vor eşi, se vor espediá la adresa tuturor celor cari vor trimite 1 florin (in scrisóre séu mandat) la tipografia «Luptei» in Bucureşci, — pentru primul volum care va conţine peste douedeci de cóle de tipar, şi care va eşi in decurs de 6 săptămâni, la intervale regulate. Broşura întâia, consacratá nuveliştilor francezi, conţine cele mai noue nuvele ale scriitorilor: Emil Zola, Hector Malot, Emil Richebourg, Arsène Houssaye, etc. Broşurile urmátóre vor conţine ultimele nuvele, necunoscute încă publicului românesc, ale scriitorilor Mark Twain, Tolstoi, Carmen Sylva, Verga (autorul «Cavaleriei rustice»), Schönthan, P. Heyse, Daudet, Mme Caro, etc. etc. etc.

Un Dante român. Dl Barbu Stefanescu Dela Vrancea, într'un curs ţinut de curénd la facultatea de litere a universităţii din Bucureşci, a díis: Limba noastră se aflá astáđi in starea in care se aflá limba italiană inainte de Dante. Precum in Italia au fost doue limbi,

una a societăţii inalte şi a invéţatilor, iar alta poporală ce a devenit apoi limba întregului popor italian prin creaţiunea lui Dante, tot asemenea şi la noi in urma vijeliilor ce au trecut peste ţerile nóstre se formase o limbă a cárturarilor, ce se acomodá in cuvinte fluctuaţiunilor timpurilor decáđénd tot mai mult, şi alta a poporului, neconţinut in formaţiune şi evoluţiune de progres, până ce stabilindu-se a invins şi a devenit limba tuturor. Ea aştéptá acum pe un Dante, care să creze o operá mare, prin care va dispáre ori ce témá de perirea poporului nostru, incungiurat de tóte pártile de ginţi străine ce neconţinut ne ameninţă esistenţa. Şi decá admitem aserţiunea, cá ori ce operá mare e realizarea aspiraţiilor unui întreg popor, nimic nu póte fi mai puternic decát acéstá operá.»

Serate literare 'n Blaş. Aflám din «Unirea» cá la iniţiativa Reuniunii femeilor române gr. c. din Blaş şi in anul acesta se vor ţine acolo serate literare. Aceste vor urmă tot la doue săptămâni şi se vor da in folosul numitei reuniuni. Prima s'a ţinut in sâmbáta trecutá in sala de gimnastică. Cu asta ocaziune dl dr. Augustin Bunea, protonotar consistorial, a vorbit despre «Ideile lui Fenelon privitóre la educaţiunea fetiţelor.»

Esposiţie artistică la Iaşi. La 6/18 decembre, acedá la St. Nicolae, se va deschide la Iaşi esposiţia artistică permanentă a Societăţii «Cultura artelor frumóse», in sala unde a fost stabilimentul grafic Miron Costin, strada Lápuşneanu.

Broşură. A apărut la Craiova: «Intémpinare la acúsările ce face dl I. Nádejde Dicţionarului Latin-Román, de Popilian.»

Reviste şi díare. *Filologul Român* se va numí o nouă revistá literară, a cárei esire se anunţă pe anul nou, la Făget, in comitatul Caraş-Severin, sub redacţiunea dlui Dionisiu Paşcuţiu. Scopul principal al noului organ de publicitate va fi unificarea ortografiei române conform geniului ei, poleind totodată şi limba, scóţénd cuvintele străine şi formând cuvinte noue. Va eşi de doue ori pe lună şi va costá pe an 6 fl. séu 12 coróne. — *Doina*, pe care o anunţaserám şi noi, a devinit organul studenţimii universitare din Bucureşci şi va fi condusá de un grup de studenţi. — *Gazeta Țeranilor* se numeşce o nouă fóie săptămânală, care a început să iésá in comuna Muşeteşci in România, sub direcţia dlui C. Dobrescu-Argeş. — *Covurluiul*, díar politic, a apărut la Galaţi, sub direcţia dlui Moise Pacu.

TEATRU ŞI MUSICA.

Şciri teatrale şi musicale. *Dşóra Agata Bârşescu* va debutá in curénd la teatrul german din Cernáuţi, jucând de patru ori. — *Dl Ed. Gaudela*, cunoscutul compositor musical şi profesor la conservatorul din Iaşi, a compus de curénd o serie de 12 románte, după poesile dnei Matilda Cugler-Poni. — *Dl C. M. Cordoncanu*, directorul revistei «România Musicală» a inventat un nou sistem de flaut, care s'a lucrat apoi in fabrica dlui Götzl in Viena.

Teatrul Naţional din Bucureşci. Cu ocaziunea căsătoriei moştenitorului de tron al României, in Teatrul Naţional se va da o reprezentaţie de galá. Comitétul a hotărít să se jóce piesa «Visul unei nopti de vérá» de Shakespeare; totodată se va declamá o poezie ocazională a dlui D. Olanescu.

Seratá declamatorică-musicală in Cernáuţi. Societáţile «Junimea» şi «Academia ortodocsă» din Cer-

năuți au dat acolo o serată declamatorică-musicală la 25 novembre, în folosul Societății Dómnelor române din Bucovina. Concertul a avut succes mare și-a asistat lume multă, chiar și din locuri depărtate. Serata începui cu cântecul «Limba românească», apoi dl George Proca ținu un discurs «Despre femeia română»; dl dr. cav. de Pantasi a declamat poezia «Ursita mea» de D. Petrino; dl V. Cilievici a recitat anecdota «Cine-i Nuhăm» de Th. D. Speranță. Între aceste declamațiuni corul a cântat piesele: «Hora Dobrogei» de I. Vorobchievici, «Traiu vânătoresc» de Tudor cav. de Flondor, «Tatarul» de St. Nosievici și «Eri și ađi» de Is. Vorobchievici. După concert urmă un dans vesel, la care participară 72 de părechi. Au fost față dómnele baronésa Nicu Mustața, baronésa Eug. Styrcea, Alma de Volcinschi, Sofia Stefanovici, Elena Popovici, Agripina Onciul, Aglaia Isopescul, Aspasia Caplonschi, Minodora Coca, Eugenia Lumincovschi și o girlandă de domnișóre.

Concert la Abrud. La 24 novembre n. s'a aranjat la Abrud în sala cea mare a casinei române un concert, urmat de dans, care a reușit foarte bine. Corul micșt a cântat piesele «Iérna» de Matilda-Cugler și «Trecui valea» poezie populară, musica de dl Iacob Mureșianu. Din acest cor făceau parte dna Elvira Pop și dșórele Eugenia Barițiu, Eugenia Ciura, Elena Loboton, Eugenia Macavei, Maria Bălos, S. Buceșian și dnii Voștinariu, S. Cisteian, T. Giurchescu și P. Mladin. Dna Elvira Pop a cântat cu mare succes «Tradarea Basarabiei» cuvintele de Brănișteanu, musica de Vasilian, acompaniată pe pian de dșóra Eugenia Barițiu. Tot dómna Elvira Pop a executat pe pian piesa «Potpouri» din melodii românești de Iacob Mureșianu. Iar dșóra Eugenia Ciura a declamat cu multă simțire poezia «Resunetul» de Iosif Vulcan. Balul, care a urmat după concert, a fost vesel. Romana și Ardeleana, la stăruința dlui Voștinariu, acumia s'au jucat întâia-óră (!) la Abrud.

Teatru de diletanți în Rădăuți. Societatea română din Rădăuți, în Bucovina, a dat la 25 novembre o reprezentație teatrală, în folosul filialei din Rădăuți a Societății Șcóla Română. S'au jucat piesele: «Nu te jucă cu dracul» comedie într'un act de Iacob Negruzzi și «Cinel-Cinel» vodvil de V. Alecsandri. Reprezentația a mulțumit pe toți. După teatru, tot publicul s'a pus pe joc și a jucat până dimineața. În primul cadru au luat parte 60 de părechi.

Concertul plugarilor români din Sebeșul-sășesc, pe care l'am anunțat în nr. trecut, a avut succes frumos. Relativ la componerea programei înse, corespondentul «Telegrafului Român» face următoarele observațiuni foarte potrivite, pe care le recomandăm atențiunii și altor coruri populare: «Ce se póte obiecționá este, că de ce nu se armoniează cântece românești și de ce să introducem chiar la plugarii noștri cântece de Humpel, Attenhofer, Mendelssohn, Pfeil, Marschner și Bönicke — va să dică la un concert românesc 6 piese nemțesci, pentru cari plugarii noștri nu pot avé sentimentul, ce se recere, ca să o póta și executá cu tótá increderea. Pécatul acesta nu e al invétătorului Todea, el imiteză pe alții, cari din consideratiuni mai inalte și față de publicul din Sibiiu trebuie (?) să o facă, pecând sátenii noștri, pot fi mulțumiți, decă gustă și numai o piesă nemțescă în o séră și nu bucuroș ascultă 6 după olaltă. Ce deosebire erá între piesele românești «Uite mamă», «Súnt soldat» și «Cântecul vânătoresc» și între celelalte cu text tradus din germaneșce erá ușor de a distinge, făcend numai o privire la publicul nostru. Și noi concertele nu le aranjăm pentru străini, ci pentru ai noștri, ei dau grosul

armatei, ei vor să aibă o séră plăcută. Ne stau ómenii înainte cu scusa ridiculă, că noi nu avem cântări puse pe note pentru cor de 4 voci. Să caute și vor aflá — le dicem noi cei laici în ale cântărilor de artă.»

Piese musicale noue. Au apărut la București «Ca o flóre» polca-mazurca și «Lângă riu» vals, améndoué pentru pian, de G. Ghimpeteanu, profesor de musică.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Șciri bisericesci și școlare. Maj. Sa monarcul a dăruit din caseta sa privată 50 fl. pentru zidirea șcólei române gr. or. din Gătaia, protopresbiteratul Vêrșet. — Dl dr. Ioan Pop, vicar al Rodnei, cu locuința în Năséud, la începutul acestei luni a făcut visitațiuni cano-nice în Valea-Bărgăului.

Dela universitatea din București. Trei cursuri fórte interesante au început să se facă de curénd la universitatea bucureșcénă, care de sigur au să nalțe prestigiul acelei instituțiuni. Dl B. P. Hașdeu urmész a vorbi despre Ethnopsychologie; dl Barbu Stefanescu, suplinind pe dl V. A. Urechia, întretine pe ascultători despre literatura română vechiă; iar dl N. Pêtrașcu a început în dumineca trecută un curs de istoria literaturii române moderne și-l va continuá în tóte duminicile.

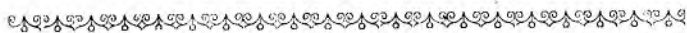
Sinod vicarial în Făgăraș. La 11 novembre s'a ținut la Făgăraș sinodul vicarial gr. c., sub presidiul vicarului Basiliu Rațiu, celebrându-se întâiu liturghie pentru reposatul mitropolit Vancea. În ședință, între celelalte agende, s'a cetit raportul general despre starea invétământului din întregul vicariat și s'a constatat un progres. În timpul din urmă s'au clădit doué școli, una la Șinca-vechiă pentru trei invétători și cu mai multe sale, alta la Vad pentru doi invétători; améndoué fac onóre acelor comune.

Peregrinagiul la Roma. La 19 februarie se vor implini cincideci de ani, de când actualul Cap al bisericeii catolice a fost numit episcop. Din incidentul acesta redacțiunea ziarului «Unirea» din Blaș va aranjá un peregrinagiul românesc la Roma în primăvera anului viitor, cam între duminica Floriilor până la duminica Tomei. Spesele pentru o persoană se vor urcă la 200—250 fl. Cei ce vreu să ia parte, au a se inscrie la numita redacțiune până la 1 Ianuarie 1893.

Societăți de ale tinerimei. Societatea «Petru Maior», din Bpesta s'a organizat. Comitetul societății s'a constituit astfel: președinte: George Iuga stud. fil., vicepreșed. Petru Iubian stud. med., secretar: Andreiu Pop, cassar: Mihail Pop, controlor: Ioan Buda toți stud. jur., notari: Enea Papiu stud. jur. și Iordan Popovici st. fil., econom: Vasilie Vasii st. techn., bibliotecar: Ioan Cifrea st. jur. Comisiunea literară: Ambrosiu Boitor, Athanasiu Brodean, Coriolan Nedelcu, Ioan Cifrea toți stud. med. Andrei Pop stud. jur., Iordan Popovici st. fil., Traian Vuia stud. techn. Fóia societății «Rosa cu ghiampi» redactor: Alesandru Stavoiu stud. jur., colaboratori: Amos Gligor stud. jur. și Athanas Gava stud. jur.

Reuniuni invétătorești. Invétătorii români gr. c. din comitatul Sibiiu au inființat o reuniune, ale cărei statute au fost aprobate atât de consistoriul archidiece-san din Blaș, cât și de ministeriul de interne. Noua reuniune s'a și constituit, alegend președinte pe dl Romul Simu. — Invétătorii din țera Oașului, district protopopesc în comitatul Sătmar, au ținut adunarea lor în 22 novembre în comuna Tur, sub presidiul protopopului Ioan Roman. Invétătorul Alesiu Stefanuț a cetit

lucrarea sa despre mijlocele d'a indemnă copiii să umble cu plăcere la școlă; iară învățătorul Dimitrie Ardelean a ținut o prelegere practică despre vocale. Apoi, la propunerea părintelui protopop I. Roman, s'a decis ca, drept uniformitate, in toate școlile să se introducă Abecedarul și Legendarul compus de «prieteni școlii» și să se înființeze o bibliotecă centrală. Adunarea viitoare se va ține a treia zi de Paști in comuna Racșa. — *Invățătorii gr. or. din districtul Sas-Sebeș* s'au intrunit in adunare generală la 14/26 novembre, sub presiul învățătorului Zevedei Mureșianu. S'a decis să se rōge consistoriul ca să înființeze o fōie pedagogică. Apoi au urmat prelegerile practice din geografie compuse de învățătorii V. Ciōra și Vasile Murgău, care s'au discutat. Cassar s'ales Avram David. Sēra concert.

C E E N O U ?

Hymen. Dl. Aurel Bunei, comerciant, ș-a serbat cunună cu dșōra Hermina Cerniciu, la Săn-Nicōră, in 21 novembre. Nune au fost dnele Petrovici din Săn-Nicōră și Oprean din Nereu; parnimfe dșōrele Elisa Albu și Alesandra Petrovici.

Sciri personale. *Principesa Maria de Edimburg*, viitoare regină a României, indată-ce s'a logodit cu principele Ferdinand al României, ș-a angajat o guvernantă română din Sinaia și invetă cu sirguintă limba română. — *Moștenitorul României*, principele Ferdinand, a plecat din București la Londra, unde a și sosit vineri; de acolo va merge împreună cu familia de Edimburg și cu logodnica sa la Wied, pentru a vizită pe regina Elisabeta.

Dl. Vasiliu Pop, jude la tribunalul din Satmar, a obținut titlul și caracterul de jude la tabla regescă. — *Dl. dr. Ioan Kafiș*, președintele partidului național român, a sosit zilele trecute la București, dimpreună cu dōmna soție; sincerimea și cetățenii au voit să-i facă manifestațiune, înse la stăruința dsale aceea nu s'a făcut. -- *Dl. dr. Nicolae Popovici* din Voivodinț a făcut zilele trecute in Budapesta censură de avocat și-și va deschide cancelaria in Vērșet.

Proces intentat Academiei Române. Abiă s'a publicat testamentul fericitului Adamachi, care lăsase Academiei prin testament peste doue milioane de franci, rudele depărtate ale repositului au și spus, că vor atacă testamentul. Academia încă in sesiunea generală din primăvera trecută a însărcinat pe secretarul seu general ca să complaneze trēba acēsta cu acele rude. Se vede inșe, că n'a izbutit, căci nēmurile au intentat Academiei proces pentru anularea testamentului. Procesul acēsta este sorocit pentru ziua de 8/20 ianuarie 1893. Academia Română, pentru a evita hotăriri contradicțōre, a făcut prin procuratorul ei, dl. D. Sturdza, intervențiune silită in acest proces.

Căsătoria moștenitorului României va fi la 10 ianuarie st. n. in Sigmaringen, unde se fac pregătiri mari, clădindu-se o aripă nouă la vechiul castel, in care și până acumă sūnt optzeci de camere; acuma se face și o splendidă sală de mănecare. La serbarea acēsta vor fi fațā: împēratul Vilhelm cu o suită strălucită, principele de Saxa-Meiningen, împēratul Rusiei va fi probabil reprezentat de marii duci Alexis și Vladimir, un arhiduce austriac, ducele de Genua al Italiei, regina Angliei va fi reprezentată prin ambasadorul estra-ordinar Sir E. Malet; regele Carol cu câțiva ministri și reprezentanți ai corpurilor legiuitōre române; in sfēșit alți membri ai caselor domnitōre din Europa, precum și

demnitari ai statelor amice. Căsătoria civilă va fi probabil indeplinită de ministrul român pe lângă curtea germană dl. Grigorie Ghica. Noua păreche va petrece apoi cinci-spre-șce zile in unul din castelurile principelui Leopold ș-apoi vor merge in România. Intrarea in țēră se va face cu totă solenitatea, atāt la frontieră, cât și la București. Aici primarul va oferī tradiționala pāne și sare, in numele capitalei, pe o tavă de argint. Dela gară, cortegiul se va duce la mitropolie, unde se va face o ceremonie religioasă.

Reuniunea femeilor române din Brașov a ținut la 7/19 novembre adunarea sa generală in sala cea mare din edificiul școlilor române. Dna presidentă Agnes Dușoiu a deschis adunarea prin un discurs, prin care a accentuat, că scopul acēstei reuniuni este educațiunea fetițelor române prin înființarea de școli și prin ajutōre materiale. In anii din urmă s'a simțit inșe necesitatea să se înființeze și un internat, unde fetițele să primescă instructiune și in ale economiei, ceea ce s'a și făcut. Apoi s'a cetit raportul despre activitatea comitetului in anul expirat; din acesta s'a vēdut, că 'n anul trecut s'au subvenționat școlile de fete din Brașov și din Blaș, precum și internatul reuniunii; iar pentru imbrăcăminte fetițelor sărace s'a colectat an la Crăciun 376 fl. 72 cr. Avera reuniunii cu finea lui octombrie an. c. a fost de 38,878 fl. 1 cr. Anul trecut au frecventat internatul 13 eleve cu plată și 2 bursiere; in anul acesta sūnt 29 eleve cu plată și 5 bursiere.

Dotățiunea principelui Ferdinand. Precum am anunțat in nr. trecut, indată după deschiderea corpurilor legiuitōre române, s'a depus la cameră din inițiativă parlamentară un proiect de lege pentru dotățiunea principelui moștenitor al României cu ocaziunea căsătoriei sale. Dotățiunea anuală va fi de trei sute de mii de lei, reversibilă pe jumătate asupra principesei Maria. Proiectul propus de conservatori, a fost admis și de liberali. Deci se va votă unanim.

Procesul dlui dr. Lucaci. Curia reg. a respins recursul de nulitate al dlui dr. V. Lucaci in contra sentinței tribunalului cu jurați din Dobrițin, care pentru delict de presă îl condamnase la un an și la 500 fl.

Reuniunea femeilor române gr. or. din Reși-nari va ținē adunarea sa generală duminică la 29 novembre (11 decembre) in edificiul școlii, sub presiul dnei Aurelia Goga, secretar dl. Mihail Stoia. Se va ceti raportul comitetului, se va statorī bugetul anului 1893 și se va alegē un membru in comitet.

Juriul din Oradea-mare, care va incepe a funcționa cu inceputul anului viitor și a cărui activitate, in cause de presă, are să se estindă asupra comitatelor Bihor, Arad și Bichiș, s'a compus zilele trecute de cătră o comisiune de trei sub presiul primarului. Intre cei 144 jurați s'au pus și doi români, anume in periodul intēiu dl. avocat dr. Coriolan Papp și in al 4-lea dl. avocat Nicolae Zigre.

Baluri in carneval. Incă sūntem departe de carneval, dar pregătirile de baluri au și inceput. Deocamdată anunțăm doue: balul reuniunii femeilor române din Sibiiu, care se va ținē la 9/21 ianuarie in sala cea mare din «Casa Societății», și balul reuniunii femeilor române din Brașov, care va fi la 12/24 ianuarie,

Necrolōge. *Elisa Drăgălina*, soția dlui Patriciu Drăgălina, profesor in Caransebeș, a încetat din viață la 16/28 novembre, in etate de 28 ani. — *Ecatarina Vuia* n. Diaconovici-Loga, odiniōră profesōră la Craiova, a încetat din viață la B. Comloș in 21 novembre, in etate de 62 ani.

OGLINDA LUMEI.

Cronică mică. Cestiunea Panama, adică construirea canalului Panama, la care s'a mâncat multe milioane și în care sînt compromiși o mulțime de fruntași politici francezi, a produs cea mai mare consternațiune în Franța; această s'a manifestat și prin votul camerei, care a trîntit guvernul și numai cu mare greutate s'a putut forma un guvern nou, sub pesidiul dlui Ribot. — *Studentii români din Paris* au hotărît să ofere un suvenir publicistului Leser, redactor la «Republique Française», care s'a ocupat cu multă căldură de cauza română. — *Constituția bulgară* se va supune unei revisiuni radicale, reducîndu-se numărul deputaților și făcînd concesiuni urmașilor principelui în ceea ce privește religiu-ne lor; așa vré guvernul, dar proiectul încă nu s'a supus sobraniei. — *In Serbia* sînt mari ferberi, cari arată că țera se află în ajunul unei revoluțiuni; guvernul a luât măsuri de împedecare. — *Cel mai bogat om din lume,* Jay Gould, a murit la New-York în 2 decembrie; averea lui totală s'a urcat la 375 milioane de franci, venitul anual la 70 de milioane. — *In Italia* la Reggio-Emilian a apărut o broșură care se ocupă cu cestiunea orientală și a naționalităților, de Dialma di Valpetrosa, care espune cu multă căldură situația romanismului în orientul european și reproduce cu colori vii gravaminele politice românești publicate în timpul din urmă.

Un curs de virtuți. Cîteva dómne australiene au fondat la Melbourne un cerc femeesc, în care se cultivă arta, literatura și virtuțile ... dómestice. În statutele societății este prevădută, că ori-ce candidată trebuie să facă solemnul jurămînt de a nu vorbi nici odată de reu pe nimeni. Acest statut este în adevăr foarte crud. Dar cu acest articol el nu se sfîrșește; pentru că printre virtuțile dómestice trebuie să enumerăm simplitatea gusturilor și fidelitatea conjugală.

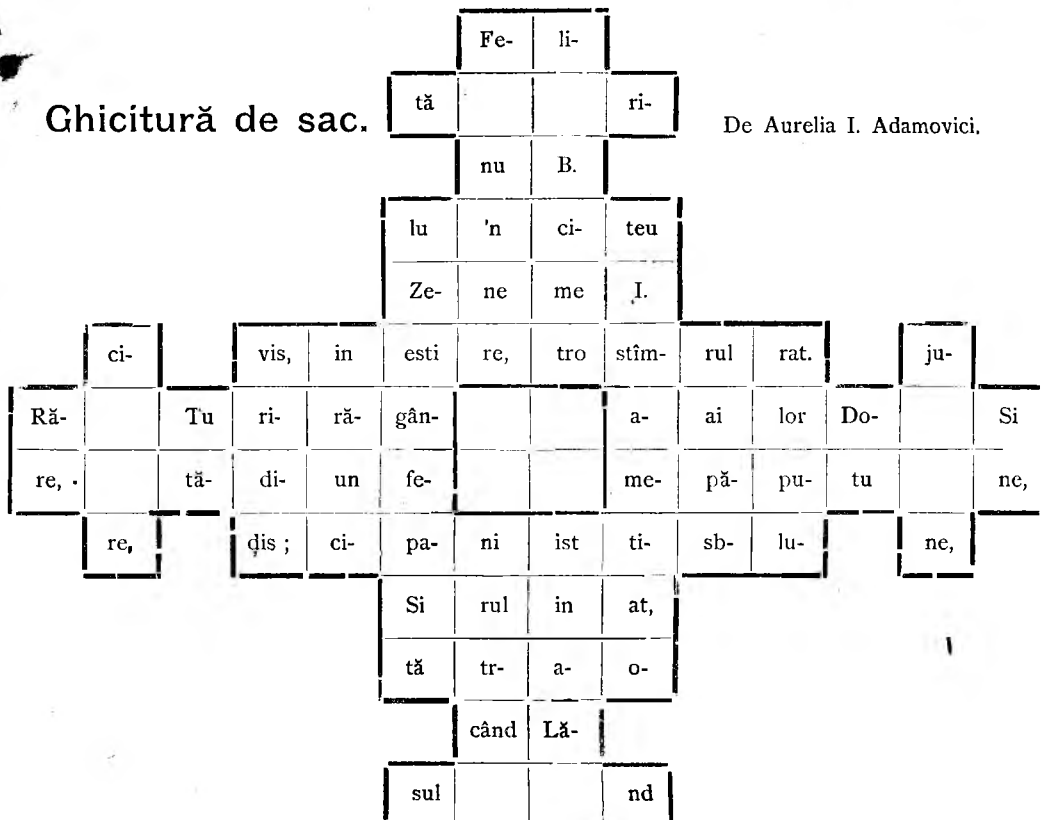
Poșta redacțiunii.

— morții!

Lipova. Cea originală se va publica, înse fără strofa din urmă, care e de prisos. Traducțiunea nu e reușită.

Ghicitură de sac.

De Aurelia I. Adamovici.

Se pôte deslegă după prome-nada calului.

Terminul de deslegare e 25 decem-bre. Intre deslegători se va sorti o carte.

Deslegarea șaradei din nr. 25:

Sara=

Mura:

Saramura.

Deslegare bună n'am primit dela nimene.

Deslegarea cuvîntului rombic din nr. 28:

			D			
		a	r	c		
	a	t	r	a	s	
D	r	r	a	t	i	u
	c	a	t	o	n	
		s	i	n		
			u			

Deslegare bună n'am primit dela nimeni.

Călinarul săptămînei.

Diua sêpt.	Călinarul vechiu	Călind. nou	Sórele
Dumin. a 27 după Rusali, Ev. dela Luca c. 13. gl. 2, a inv 5.	res. ap		
Duminecă 29	Par. Paramon	11 Sapienta	7 40 4 8
Luni 30	S. Apost. Andreiu	12 Epimachus	7 40 4 8
Mărți 1	Pof. Naum	13 Lucia	7 41 4 8
Mercuri 2	Prof. Avacum	14 Nicasiu	7 42 4 8
Joi 3	Prbf. Sofronie	16 Maxim	7 43 4 8
Vineri 4	Mart. Barbara	15 Adelheida	7 44 4 8
Sâmbătă 5	Cuv. Sava	17 Lazar	7 45 4 9

Apropiindu-se sfîrșitul anului, rugăm cu stăruință pe toți aceia cari încă nu ne-au trimis abonamentul pe anul curent, să binevoiescă a ni-l responde, căci în cazul contrar vom fi siliți a sistă espedarea.

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARIUL LUI IOSIF LÁNG & COMP. IN ORADEA-MARE.